

”Bra erfarenheter, framtidstro men arealökningen har bromsats”

Sverige var ett föregångsland när det gällde att utveckla jordbrukets produktion av nya grödor för nya marknader. I och med Sveriges inträde i EU så tvingades vi anpassa oss till en reglering som hämmar snabb volymexpansion av energiskogsodling.

Förhållandena måste ändras så vi klarar de önskade 6–10 TWh från energiodlingar framåt år 2010–2020 säger Gustav Melin från Agrobränsle AB, ledande svenskt företag på energiskog.

Vi skall inte överdriva hotet, modererar Margareta Liberg på Skånska Lantmännen. Framför-allt är det ett problem för de som vill odla energiskog på mer än 50 procent av sina marker.

Verklighetsexempel

Inom EU:s jordbruks regler finns en regel som kallas för 2-årsregeln berättar Gustav Melin. Den säger att under två år efter ett övertagande av en gård eller ett återtag av ett arrende så skall brukaren för att få arealersättning ha minst 83 procent av arealen odlad med prisreglerade grödor som spannmål, raps och dylikt.

Maximalt 17, minst fem procent skall ligga i träda eller brukas för andra ändamål som till exempel energiskog.

– Det har exempelvis inneburit att en lantbrukare utanför Uppsala som köpte till en gård på 37 hektar tvingades att plöja 30 hektar av en väl etablerad energiskogsodling för att uppnå den rätta procenten, säger Gustav Melin.

Odlingen hade just skördats för första gången och skulle börja på andra omdrevet. Då växer den som bäst och lönsamheten blir också därefter. Lantbruket hade alltså tagit kostnaderna och riskerna för etablering och odlingen skulle nu börja göra tjänst och leverera energi till det svenska samhället.

Situationen blir ju inte mindre upprörande när staten dessutom gett ett etableringsstöd på 370 000 kronor som alltså på grund av egendomliga EU-regler nu kastades bort till ingen nytta.

Fler exempel finns

Denne lantbrukare är inte ensam. Flera exempel finns på hur tokigt det har blivit. En annan regel kallas 50-procentregeln. Den säger att för en gård får inte mer än 50 procent av arealen ligga i träda för att gården skall vara berättigad till arealstöd. I EU-termen får energiskog endast odlas på mark som klassas som träda. Det har därför inneburit att lantbrukare har valt att anpassa sig nedåt till högst 50 procent salix för att inte riskera att förlora sitt arealstöd.

Nyanläggningar har nästan upphört

EU:s arealstöd har därför medfört att trots ett stort intresse från lantbrukarna och en god erfarenhetsutveckling på teknik och odlingar, har intresset för nyanläggning kraftigt minskat. Detta kan komma att innebära att det inte kommer att bli några 6–10 TWh energiskog framåt år 2010–2020 eftersom det tar tid att anlägga odlingar.

– Situationen är befängd, säger Gustav Melin på Agrobränsle i en kommentar. Det var ju inte meningen när vi gick med i

EU att vi samtidigt skulle stoppa upp energiomställningen. Här måste Sverige ta krafttag för att ändra reglerna.

– Dessutom, tillägger Gustav Melin så är uppenbart tillämpningarna olika i olika EU-länder. I Sverige är vi mer bokstavstrogna avseende EU:s olika regler än vad man är i mer vana EU-länder. Där gör man sådana tillämpningar av de olika EU-föreskrifterna som bättre passar de lokala förhållandena så att sådana här tokigheter inte uppkommer.

– En bra variant är att vi kräver att EU inför särskilda regler för energigrödor eller att man accepterar Salixodling också på så kallad spannmålsmark med samma arealbidrag som för spannmålsodling.

Avdramatisera

Margareta Liberg på Skånska Lantmännen säger att man inte får överdramatisera situationen. Nuvarande regler gäller till år 2000 och sedan är det troligt att någon förändring kommer.

Problemet just nu gäller framförallt för de som helt vill ställa om till Salixodling med bibehållit arealstöd. För den som väljer att gå in med en mindre andel men ändå får ihop en förhållandevis rejäl areal är situationen trots allt ganska bra. Situationen kan därför vara lite olika i olika delar av landet.

Margareta Liberg visar visar

dock också på ytterligare ett dåligt villkor i nuvarande EU-regler.

– Numer är det tillåtet att ha så litet som fem procent uttagen areal men ändå får arealbidrag för hela ytan. Då väljer lantbrukaren ofta att ta bort kanter och andra dåligt belägna ytor som inte går att nyttja för en energiodling. Tidigare var minikravet 15 procent uttagen areal. Det betydde att man då gjorde bättre lösningar.

Maximalt får man som sagt ta bort upp till 50 procent areal men ändå fortsätta att få bidraget. Det innebär då förstås att lantbrukaren tvingas till att både ha kunskap och verksamhet för energiodling samt bibehålla sina resurser för spannmålsodlingen. Tyvärr ett inte så optimalt förhållande.

Agerar långsiktigt

– Som tur är så finns det många svenska energiskogsodlare som också tänker mer långsiktigt. För den lantbrukare som väljer att sköta gården mer extensivt och helt ställa om så är energiskogen mycket intressant. Tekniken är mogen och lönsamheten finns.

Årets erfarenheter

Gustav Melin berättar att tekniken går framåt och att man successivt gör förbättringar som

FORTSÄTTNING PÅ NÄSTA SIDA

minskar kostnader och ökar lönsamheten. Som exempel nämner han att man arbetar med logistiklösningar för att på bästa sätt kunna nyttja skördemaskinernas höga kapacitet. Claas skördaren kan när den går som bäst leverera 1 000 m³s Salixflis på en dag. Det gäller då att kunna ta hand om så stora mängder flis på ett rationellt och effektivt sätt och transportera dessa vidare till bäst belägna värmeverk vid rätt tidpunkt då man behöver och kan ta hand om flisen.

– Kortare transportavstånd och en i övrigt förbättrad logistik kommer att sänka kostnaderna för energiskogen under kommande år säger Gustav Melin.

Stor framtidstro

– Om det inte fanns bidrag så skulle kravet på spannmål vara knappt sex ton per hektar för att ge samma ekonomiska resultat för lantbrukaren i jämförelse med energiskog i mellansverige säger Gustav Melin. Han gör därmed klart att energiskogsodling är ett i normalfallet mycket

gott alternativ ur ekonomisk synpunkt.

Gustav Melin ser i övrigt inga särskilda problem vad som gäller den allmänna utvecklingen på energiskogsområdet. Han framhåller i stor enighet med Margareta Liberg att branschen har stor framtidstro.

Miljöfilter

Margareta Liberg berättar också att det är ett stort intresse från skånska kommuner för att använda Salix som miljöfilter. Här omdagen hade man över 50 besökare på en visning i Bromölla.

– Även kommunernas Agenda 21-aktiviteter är bra för att skapa intresse för biologiska VA-lösningar säger Margareta Liberg.

– Varje miljöodling är inte så stor men sammantaget utgör de en väsentlig och intressant nisch i verksamheten.

Lars Christersson, professor på Sveriges lantbruksuniversitet och chef för institutionen för lövträdsodling bekräftar att intresset för att använda specifika Salixkloner för olika miljöändamål är

mycket stort. Inte bara i Sverige utan även i många andra länder. Det har även aktualiserats för sanering av mark i Tjernobyl området.

– Institutionen är också inblandad i odlingsprojekt i Baltikum, berättar Lars Christersson.

Pellets

Margareta Liberg berättar också att Skånska Lantmännen inte längre producerar halmpellets för avsalu i den egna anläggningen i

Malmö. Man har dock kvar en intern produktion av pellets baserat på spannmålsavrens.

Den inblandning av halm som man hade tidigare fungerade dock bra för att skapa en hållbar pellet för en kommersiell marknad. Skånska Lantmännen är dock även i fortsättningen i hög grad aktiva på den kommersiella pelletsmarknaden i Skåne, men då som leverantör av pellets från Svensk Brikettenergi.

Av Lennart Ljungblom

22 000 stockholms elever på Gärdet:

Rekord igen för Skogens Dagar

Skogens Dagar på Gärdet i Stockholm, som nyligen arrangerades under tre dagar, lockade 22 000 elever och lärare från Stockholms län.

– Därmed satte vi rekord igen. Nästan 1 000 skolklasser kom, säger Leif Elmberg, nöjd projektledare.

Skogen i Skolan är Sveriges äldsta och största samverkansprojekt mellan skolan och näringslivet. Nästa år fyller projektet 25 år. Verksamhetsvolymen har fördubblats under de senaste tre åren. Ifjol nåddes 140 000 elever och lärare av olika slags verksamhet i Skogen i Skolan.

Skogens Dagar på Gärdet i samarbete med Tekniska muséet håller på att bli en årlig händelse av format. Grundidén är det skogliga kretsloppet. Ett dussintal stationer presenterar kretsloppet.